

INF1300—14. september 2011

Relasjonsmodellen - funksjonelle avhengigheter og nøkler - Realisering: Fra ORM til relasjoner

UNIVERSITETET
I OSLO

Relasjoner og relasjonsdatabaser

10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

- ▶ **Relasjon:** Et matematisk begrep som kan tolkes som en tabell med verdier

Relasjoner og relasjonsdatabaser

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

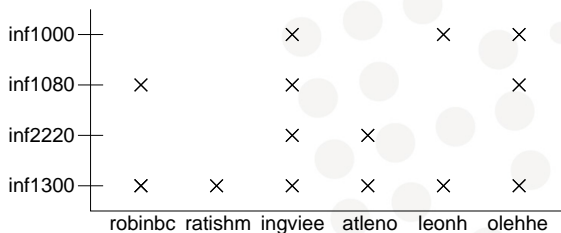
- ▶ **Relasjon:** Et matematisk begrep som kan tolkes som en tabell med verdier

Relasjoner og relasjonsdatabaser

Personale

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

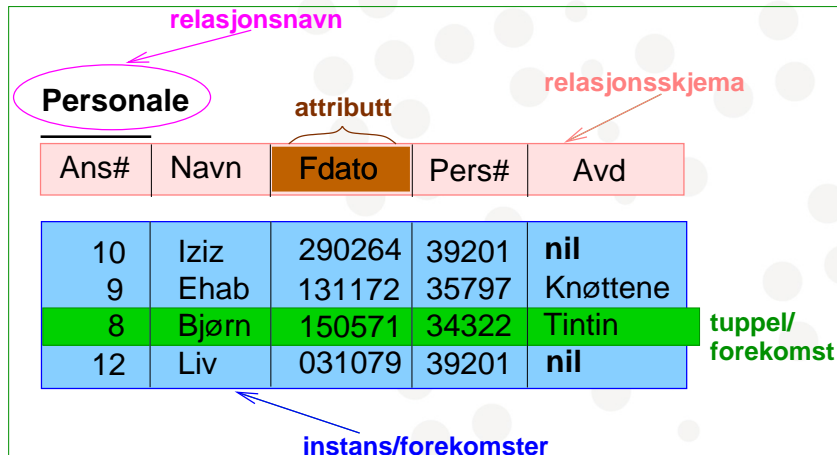
- ▶ **Relasjon:** Et matematisk begrep som kan tolkes som en tabell med verdier
- ▶ **Relasjonsdatabase:** En samling relasjoner
- ▶ **nil** indikerer at ingen verdi ligger lagret i denne posisjonen

En **matematisk relasjon** er en mengde av **ordnede tupler**.
 I diagrammet over utgjør x-ene en matematisk relasjon. I dette tilfellet består den av (14) 2-tupler og kalles en **binærrelasjon**. Den kan også skrives f.eks. slik:

$\{ \langle \text{robinbc}, \text{inf1080} \rangle, \langle \text{robinbc}, \text{inf1300} \rangle, \langle \text{ratishm}, \text{inf1300} \rangle, \langle \text{ingviee}, \text{inf1000} \rangle, \dots, \langle \text{olehhe}, \text{inf1300} \rangle, \}$

Relasjoner—terminologi

Relasjoner—terminologi

Personale

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

- ▶ $dom(Fdato) = \{\text{sekssifrede tall med begrensninger på hvilke tall som er lovlige datoer}\}$
- ▶ $dom(Avd) = \{\text{Knøttene, Tintin, Tommeliten, Trollungene}\}$

Formelle definisjoner

- ▶ **Domene:** En mengde *atomære* verdier. (At elementene i et domene er atomære, betyr at elementene ikke selv kan være mengder.)
- ▶ **Attributt:** Et navn på en rolle spilt av et domene («kolonnenavn»). Hvis A er et attributt, skriver vi $dom(A) = D$ for å uttrykke at A er en rolle spilt av domenet D .
- ▶ **Relasjonsskjema** $R(A_1, A_2, \dots, A_n)$: En navngitt mengde attributter $R = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$ der R er relasjonsnavnet. n kalles relasjonens *grad* eller *aritet*.

Formelle definisjoner

- ▶ **Instans** av et relasjonsskjema $R(A_1, A_2, \dots, A_n)$:
En mengde $\{t_1, t_2, \dots, t_m\}$ («rader») der hver t_k er et n -tupplel av verdier fra domeneene til A_1, A_2, \dots, A_n .
(Noen av verdiene kan være nil, f.eks. fordi verdien for et attributt ikke er lagt inn ennå, fordi verdien er ukjent eller fordi den ikke er relevant.)
- ▶ Dersom t er et tupplel i en instans av $R(A_1, A_2, \dots, A_n)$ og $t = \langle v_1, v_2, \dots, v_n \rangle$, så er f.eks.
 $t[A_2] = \langle v_2 \rangle$ og $t[A_3, A_1, A_5] = \langle v_3, v_1, v_5 \rangle$.

Formelle definisjoner

- ▶ **Relasjon:** Et relasjonsskjema med en tilhørende instans.

Relasjonsskjemaet kalles relasjonens *intensjon*. Instansen kalles relasjonens *ekstensjon*.

Merk:

- ▶ Tuplens rekkefølge i en instans er vilkårlig
- ▶ Verdienes rekkefølge i et tuppel er i utgangspunktet ikke vilkårlig (dette er mest for at notasjonen skal bli enklere)
- ▶ I en instans kan det ikke finnes to like tupler
- ▶ Et domene kan være endelig eller uendelig
- ▶ To attributter i et relasjonsskjema kan ha samme domene, men ikke samme navn

Nøkler og nøkkelattributter

Personale

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

- ▶ Vi ønsker ikke at to ansatte skal kunne ha samme Ans#
- ▶ To personer kan aldri ha samme fødselsnummer = Fdato + Pers#

Nøkler og nøkkelattributter

- ▶ **Supernøkkel:** En kombinasjon (delmengde) X av attributtene $\{A_1, A_2, \dots, A_n\}$ som er slik at hvis t og u er to tupler hvor $t \neq u$, så er $t[X] \neq u[X]$. Merk: Relasjonsskjemaet er alltid selv en supernøkkel
- ▶ **Kandidatnøkkel:** En *minimal* supernøkkel
Dvs: Fjerning av et hvilket som helst attributt fører til at de gjenværende attributtene ikke lenger utgjør en supernøkkel.
- ▶ Supernøkler benyttes til å uttrykke integritetsregler

Nøkler og nøkkelattributter

- ▶ **Primærnøkkel:** En utvalgt blant kandidatnøkklene. Alle relasjoner skal ha nøyaktig én primærnøkkel.
- ▶ **Nøkkelattributt:** Attributt som er med i (minst) en kandidatnøkkel.

Nøkler og nøkkelattributter

To ansatte skal ikke kunne ha samme Ans#

To personer kan aldri ha samme fødselsnummer

Personale

<u>Ans#</u>	Navn	Fdato	<u>Pers#</u>	Avd
-------------	------	-------	--------------	-----

- ▶ Primærnøkkelen blir gjerne markert med én strek
- ▶ Andre kandidatnøkler er i dette tilfellet markert med to streker
- ▶ Sammenlign kandidatnøkler og entydighetsskranker i ORM: Begge angir at forekomster under skranken bare kan forekomme én gang

Funksjonelle avhengigheter

Personale

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
------	------	-------	-------	-----

- ▶ Det at en person har høyst ett Ans#, gjør at hvis vi vet hvilken person det er snakk om (dvs. vi kjenner personens Ans#), så vet vi også navnet, fødselsnummeret og avdelingen til personen
- ▶ Primærnøkkelen definerer altså en funksjon fra forekomstene av Ans# til forekomstene av Navn, Fdato, Pers# og Avd
 - ▶ Det samme gjelder andre kandidatnøkler: Hvis vi kjenner forekomstene for attributtene Fdato og Pers#, så har vi bare én mulig verdi for hver av Ans#, Navn og Avd.
- ▶ Vi sier at Navn, Fdato, Pers#, Avd er **funksjonelt avhengig** av Ans#, eller at vi har en **FD** (Functional Dependency) fra Ans# til Navn, Fdato, Pers#, Avd
- ▶ Den vanlige notasjonen for en FD er: Ans# → Navn, Fdato, Pers#, Avd

Fremmednøkler

Barn

Løpe#	Navn	Fdato	Avd	TilknPers
2	Lisa	180507	Tintin	8
5	Trym	030208	Knøttene	nil
4	Adnan	300308	Tommeliten	nil
7	Adnan	151207	Knøttene	9

Vi vil at TilknPers skal referere til forekomster i
Personale-tabellen

Fremmednøkler

Personale

Ans#	Navn	Fdato	Pers#	Avd
10	Iziz	290264	39201	nil
9	Ehab	131172	35797	Knøttene
8	Bjørn	150571	34322	Tintin
12	Liv	031079	39201	nil

Barn

Løpe#	Navn	Fdato	Avd	TilknPers
2	Lisa	180507	Tintin	8
5	Trym	030208	Knøttene	nil
4	Adnan	300308	Tommeliten	nil
7	Adnan	151207	Knøttene	9

Fremmednøkkel: Ett eller flere attributter som **peker ut/refererer** et tuppel i en annen relasjon.

Fremmednøkler

- ▶ Fremmednøkkelen må ha samme antall attributter som primærnøkkelen i den relasjonen den peker ut, og attributtene må ha parvis samme domener. (Noen databasesystemer tillater også fremmednøkler til kandidatnøkler som ikke er primærnøkler.)
- ▶ Korresponderende attributter behøver ikke å ha samme navn
- ▶ Det er lov å ha fremmednøkler til «seg selv»
- ▶ Fremmednøkler benyttes til å uttrykke integritetsregler

Påkrevde integritetsregler i relasjonsdatabaser

- ▶ **Entitetsintegritet:** Alle relasjonsskjemaer skal ha en og bare en primærnøkkel. Ingen av attributtene i primærnøkkelene får være **nil**
- ▶ **Referanseintegritet:** Hvis fremmednøkkelene ikke er **nil**, så skal det finnes et tuppel i den refererte relasjonen hvor primærnøkkelene har samme verdi som fremmednøkkelene (dvs. at det refererte tupplet skal eksistere)

Merk: I forskjellige relasjonsskjemaer kan attributtnavn gjenbrukes. Notasjon for å skille mellom attributter med like navn: $R.A_i$.
I tillegg kan databasen ha andre integritetsregler, foreksempel kandidatnøkler utover primærnøkkelene.

Relasjonsdatabaser—definisjoner

- ▶ **Relasjonsdatabaseskjema:** Samling av relasjonsskjemaer + integritetsregler
- ▶ **Relasjonsdatabaseinstans:** Samling av relasjonsinstanser
- ▶ **Relasjonsdatabase** = Relasjonsdatabaseskjema + relasjonsdatabaseinstans

Realiseringsalgoritmen

Fra ORM-diagram til
relasjonsdatabaseskjema

Underliggende idé (forenklet)

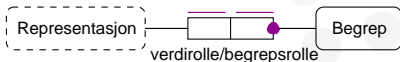
- ▶ Lag en tabell for hvert *begrep*: Person(), Bil()
- ▶ Lag en tabell for hver *faktatype*: eier/eies_av(,)
- ▶ Perfekte broer brukes til å bestemme hvordan begrepene skal representeres: Person(PersonId), Bil(RegNr), eier/eies_av(PersonId, RegNr)
- ▶ Entydighetspiler brukes til å bestemme primærnøkler: Person(PersonId), Bil(RegNr), eier/eies_av(PersonId, RegNr)
- ▶ For å få en “penere” database: slå sammen tabeller med samme primærnøkkel: Person(PersonId), Bil(RegNr, PersonId)

Setningstyper (repetisjon)

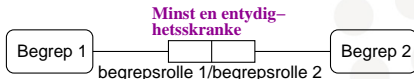
► Bro

► Perfekt bro

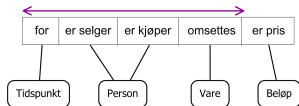
► Faktatype (binær)

Forutsetninger/forberedelser

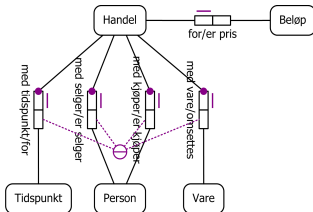
- ▶ Alle *lange piler* må gjøres til gjenstand for begrepsdannelse (og gis et navn)
- ▶ ORM-diagrammet må være *refererbart*
- ▶ Diagrammet må ikke inneholde *synonyme broer*: Alle broer må ha en entydig begrepsrolle

A. Begrepsdannelse av «lange piler»

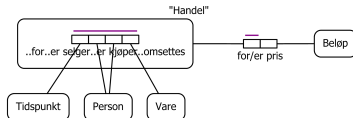

En lang pil er en
ekstern entydighet
i forkledning

erstattes med

(samme som

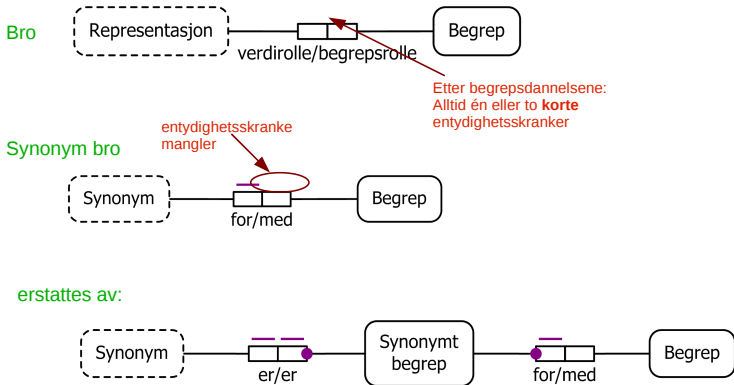

)

B. Refererbare ORM-diagrammer

- ▶ Intuitivt er et ORM-diagram refererbart hvis alle begreper kan representeres entydig (via perfekte broer)
- ▶ Vi kommer tilbake til hva som skal til for å gjøre et ORM-diagram refererbart under realiseringsalgoritmen

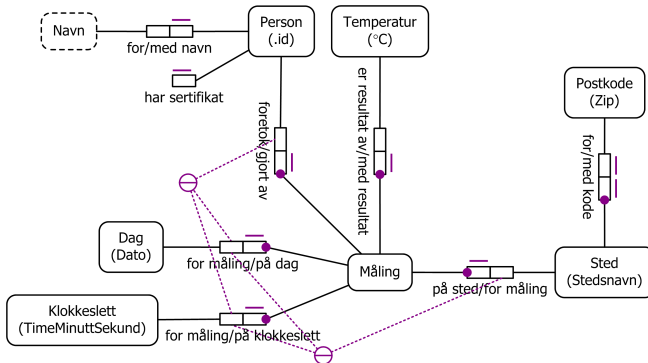
C. Eliminasjon av synonyme broer

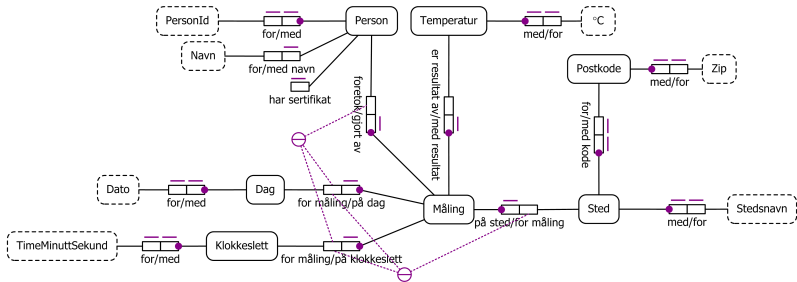
Realiseringsalgoritmen

1. Hvert begrep gir opphav til en relasjon (basistabell) med samme navn som begrepet
2. Finn referansemåte for alle begreper og marker alle prefererte referansetyper som brukt (referansemåtene blir primærnøkler)
3. Grupper resterende broer til sine respektive begreper (hver bro gir ett attributt i tabellen)
4. Grupper resterende faktatyper (hver faktatype blir en fremmednøkkel)
5. Overfør skrankene til relasjonsskjemaet
6. Bestem hvilke referanserelasjoner som skal fjernes

Eksempel

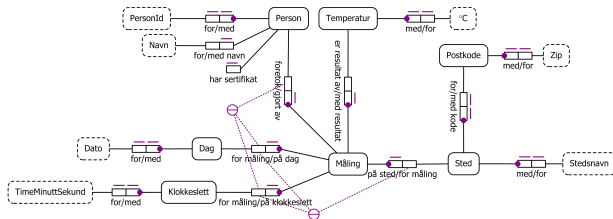

Eksempel—med eksplisitte perfekte broer

Steg 1: Fra begrep til relasjon

1. Hvert begrep gir opphav til en relasjon (basistabell) med samme navn som begrepet

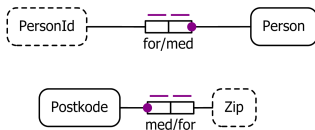

Relasjoner: Person, Dag, Klokkeslett, Postkode, Sted, Måling, Temperatur

Steg 2: Valg av referansemåter

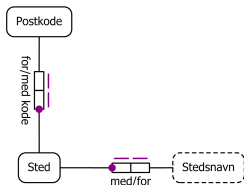
2. Finn referansemåte for alle begreper og marker alle prefererte referansetyper som brukt (referansemåtene blir primærnøkler)
 - ▶ **Referansemåten** til et begrep er
 - ▶ enten: navnet på en representasjon knyttet til begrepet med en perfekt bro
 - ▶ eller: referansemåten til en 1:1-faktatype hvor begrepet har en total rolle
 - ▶ eller: for begrepsdannelser, samlingen av referansemåtene til de begrepene som utgjør grunnlaget for begrepsdannelsen
 - ▶ (detaljer følger)
 - ▶ Hvis et begrep mangler referansemåte, er ORM-diagrammet ikke refererbart og kan ikke realiseres

Steg 2: Referansemåte via perfekt bro

- ▶ Referansemåten til Person er PersonId
- ▶ Referansemåten til Postkode er Zip

Steg 2: Referansemåte via 1:1-faktatype

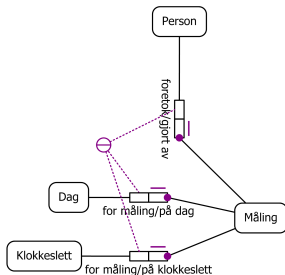
- ▶ For begrepet Sted har vi to mulige referansemåter:
 1. via en perfekt bro til Stedsnavn
 2. via en 1:1-faktatype med total rolle til Postkode
- ▶ Vi velger f.eks. den perfekte broen; referansemåten til Sted blir da Stedsnavn
- ▶ Alternativt kan vi velge 1:1-faktatypen; da arver Sted referansemåte fra Postkode og får referansemåten Zip

Steg 2: Referansemåte via begrepsdannelse

- ▶ Begrepet Måling er en begrepsdannelse basert på begrepene Dag, Klokkeslett og Sted
 - ▶ Måling har entydige totale roller på dag, på klokkeslett, på sted
 - ▶ Det er en ekstern entydighetsskranke over rollene til Dag, Klokkeslett og Sted
- ▶ Referansemåten til Dag er Dato
- ▶ Referansemåten til Klokkeslett er TimeMinuttSekund
- ▶ Referansemåten til Sted er valgt til Stedsnavn
- ▶ En referansemåte til Måling er derfor (Dato, TimeMinuttSekund, Stedsnavn)

Steg 2: Referansemåte via begrepsdannelse

- ▶ Alternativt kunne vi valgt referansemåte til Måling basert på begrepene Dag, Klokkeslett og Person; syntaktisk er det ikke noe i veien for dette, men begrepsmessig er det ikke like naturlig

Steg 2: Referansemåtene blir primærnøkler

Referansemåtene blir *primærnøkler* i de tilhørende relasjonene:

Person(PersonId)

Dag(Dato)

Klokkeslett(TimeMinuttSekund)

Postkode(Zip)

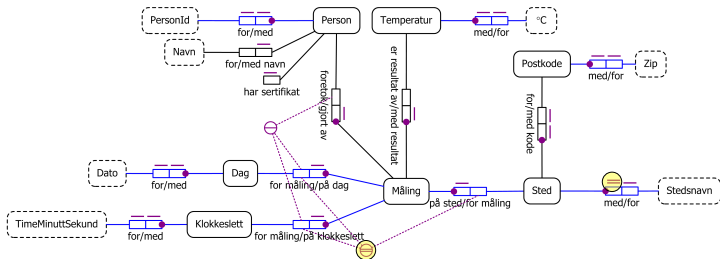
Sted(Stedsnavn)

Måling(Dato, TimeMinuttSekund, Stedsnavn)

Temperatur(°C)

Status etter steg 2

- ▶ Alle gjenværende faktatyper er unære eller binære og har minst én kort entydighetsskranke
- ▶ Alle gjenværende broer har kort entydighetsskranke på begrepsrollen
- ▶ I ORM kan man, hvis det er flere alternativer, angi valg av referansemåte med dobbel entydighetsskranke. Under er i tillegg de brukte setningstypene markert med blått (de gjenværende er fortsatt svarte):

Steg 3: Gruppering av broer

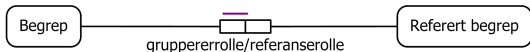
3. Grupper resterende broer til sine respektive begreper (Hver bro gir ett attributt i tabellen)

- ▶ Relasjonen Person får attributtet Navn_for:
Person(PersonId, Navn_for)
- ▶ Hvis begrepsrollen hadde vært total, ville nullverdier ikke vært tillatt i Navn_for

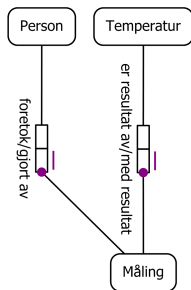
Steg 4: Gruppering av faktatyper

4. Grupper resterende faktatyper (hver faktatype blir en fremmednøkkel)

- ▶ I binære faktatyper velges en entydig rolle som **gruppererrolle**; den andre kalles **referanserollen**.
 - ▶ Hvis begge rollene er entydige og en av dem er total, velges den totale rollen som gruppererrolle
- ▶ Relasjonen til gruppererrollens begrep får en fremmednøkkel til det refererte begrepets relasjon

Steg 4: Gruppering av binære faktatyper

- ▶ Relasjonen Måling får et attributt Person_foretok
 - ▶ Attributtet Person_foretok blir fremmednøkkel til relasjonen Person
 - ▶ Tilsvarende får Måling attributtet Temperatur_er_resultat_av som er fremmednøkkel til relasjonen Temperatur
-
- ▶ Måling (Dato, TimeMinuttSekund, Zip, Temperatur_er_resultat_av, Person_foretok)

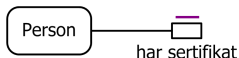
Steg 4: Gruppering av 1:1-faktatyper

- ▶ Med to entydige roller kan begge velges som gruppererrolle
- ▶ Hvis én av rollene er total (som tilfellet er for med kode), bør denne velges
- ▶ På grunn av entydighetsskranken over referanserollen er fremmednøkkelen Postkode_for entydig. I dette tilfellet blir Postkode_for derfor en kandidatnøkkel for Sted

Sted (Stedsnavn, Postkode_for)

Steg 4: Gruppering av unære faktatyper

- ▶ Relasjonen Person får et boolsk attributt har_sertifikat: Person (personId, Navn_for, har_sertifikat)
- ▶ Nullverdier er aldri tillatt for boolske attributter som stammer fra unære faktatyper
- ▶ Rollen i en unær faktatype kan aldri være total
- ▶ Vi kan klare oss uten unære faktatyper:

Status etter steg 4

Etter steg 4 ser relasjonsdatabaseskjemaet slik ut (i tillegg kommer fremmednøkler):

Person(PersonId, Navn_for, har_sertifikat)

Dag(Dato)

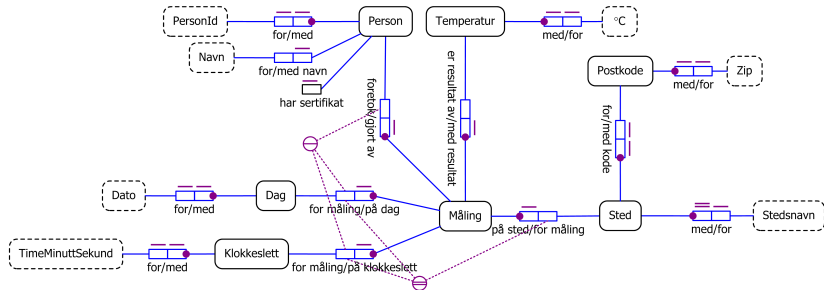
Klokkeslett(TimeMinuttSekund)

Postkode(Zip)

Sted(Stedsnavn, Postkode_for)

Måling(Dato, TimeMinuttSekund, Stedsnavn, Temperatur_er_resultat_av, Person_foretok)

Temperatur(°C)

Fremmednøkler

Person (PersonId, Navn_for, har sertifikat)

Dag (Dato)

Klokeslett (TimeMinuttSekund)

Postkode (Zip)

Sted (Stedsnavn, Postkode_for)

Måling (Dato, TimeMinuttSekund, Stedsnavn, Temperatur_er_resultat_av, Person_foretok)

Temperatur (°C)